

izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
frankirano doh. organizacije.

Štane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za čla-
ne izvod Din 1.—.

Oglasil po ceniku.
Rokopisi se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Uredništvo in tiskarna:
Ljubljana, poštni predal 290.
Cekovni račun št. 13.562.
Telefon interurban št. 3478.

Razsodiščni odbori.

Stojimo pred odredbo o razsodiščnih odborih. — Stojimo na straži, da se ne bo kršilo naših pravic.

Kakor slišimo iz Beograda, se v ministrstvu trgovine dela odredba za ustvaritev razsodiščnih odborov, ki bi naj v slučaju sporov med delodajalcem in delavcem te spore reševali.

§ 343 Obrtnega zakona namreč pravi, da se za reševanje sporov v službenih odnosjih med delodajalcem in pomožnim osebom (pomočniki, rokodelski in tovarniški delavci ter učenci (vajenci)), katerih odnosi so urejeni s tem zakonom, bodo ustanovili pri splošni upravni oblasti prve stopnje (pri banovini) razsodiščni odbori (razsodišče dobrih ljudi), katere bo določil ban. Ta odbor bo reševal vse spore, ki ne presegajo 12.000 Din in ki so navedeni v § 344 Obrtnega zakona.

Razsodiščni odbori sestojajo iz predsednika in potrebnega števila članov iz kroga delodajalcev in delojemalcev iz vseh strok. Predsednik odbora je načelnik splošne upravne oblasti prve stopnje, ki ima popolno izobrazbo pravne fakultete, oziroma njihov zastopnik z isto izobrazbo. Člane odbora imenuje ban iz dveh skupin in sicer iz kroga delodajalcev ter kroga delojemalcev. Predloge za imenovanje članov iz prve skupine sestavlja pristojna zbornica, a za drugo skupino pa Delavska zbornica.

Za strokovne delodajalske in strokovne delavske organizacije, ki imajo medseboj sklenjeno kolektivno pogodbo, se imenujejo v razsodiščne odbore člani posameznih strok teh strokovnih organizacij (§ 345 Obrtnega zakona).

Za člane razsodiščnih odborov se morejo imenovati samo delodajalci in delojemalci, ki so jugoslovanski državljani, polnoletni, neoporečeni in ki uživajo vse častne državljske pravice. Delojemalci, ki se smejo imenovati, morajo biti najmanj tri leta zaposleni.

Dolžnost teh članov je častna. Imenovani so za štiri leta. Neredno zahajanje k razpravam se kaznuje. Članom razsodišča iz delavske skupine pripada povrnitev za zgubo časa. Stroški se vračunajo k stroškom obravnave (§ 346, 347, 348, 349 Obrtnega zakona).

Ta razsodišča razsojajo v svetu 3 članov, ki ga sestavljajo: Predsednik in 2 člana. En član iz skupine delodajalcev, drugi iz skupine delojemalcev. Paziti je pri možnosti na to, da člani pripadajo stroki, s katero se pečajo sporne stranke (§ 350 Obrtnega zakona).

Tožba se mora vložiti pisмено ali ustno pri pristojni občini upravni oblasti prve stopnje. Predsednik razsodišča ima pravico, da lahko, preden razpiše razpravo, spor mirnim potom poravnava.

Stranke smejo zastopati njih pooblaščenici, vendar nosijo stroške tega zastopstva v vsakem slučaju sami (§ 352 Obrtnega zakona).

Pritožba zoper prvo razsodbo na okrajno sodišče je mogoča le v izrednih slučajih.

V dobi, v kakršni živimo, se delavstvo za te razsodiščne odbore ne more prav nič ogrevati. Nasprotno je upravičena bojazen, da bodo takšna razsodišča dobrih ljudi glede na zaščito delavstva odrekla. Ta pojem »dobrih ljudi« je zelo širok.

Najboljše bi bilo, da sporne zadeve obravnava sodišče, dokler delavstvo na tem polju nima sodnikov, ki bi ga lahko neustrašeno in juristično dobro zastopali in mu razsojali. Kajti pri sporih službenega razmerja pridejo navadno zelo komplicirane zadeve. Zasebno pravna vprašanja so namreč težja, kakor problemi kazensko-pravne narave.

ljavi napačno razsodbo prve in celo druge stopnje in prizna njegovo upravičenost, kako bo pa potem pri teh razsodiščnih odborih, ki so vsi lajki, le predsednik je jurist?!

Poleg tega je pa po našem mnenju tudi nepravilno, da so politične oblasti nosilke razsodišča. Kajti njeni zastopniki so le kolikortoliko neodvisni, kar pa pri poklicnih sodnikih ni tako.

vrednost denarja. Zagovorniki inflacije delajo vsled tega sklepe, da bi se izvoz okrepil, ker bi se cene blaga ne mogle tako naglo in z isto mero, kakor bi vrednost denarja padla, povečati. Tako mislijo, da bi inflacija oživila pridobitno delavnost.

Ali je to točno tako? V procesu zamenjave blaga se je dobrina ali vrednost blaga zamenjala z blagom iste vrednosti ali dobrane. Težkoče v taki zamenjavi so bile velike. Odstranile so se te težkoče z blagom, ki je imela trajno vrednost, ki se ne kviri in ki se lahko deli in to je zlato. Zlato ni bilo samo blago, ki se je zamenjavalo za drugo blago, nego je zlato postalo sredstvo za zameno dobrin. Vsak je dal svoje blago za zlato, a kdo je imel zlato, si je zopet lahko nabavil drugo blago. Tako je z navadnega zlata nastal kovani denar. Kovanje denarja so prevzele države, a od kreditnega sistema se je razvilo tiskanje državnih bankovcev. Ti bankovci niso bili nič drugega, nego potrdila za gotovi znesek zlata. Vrednost bankovcev je bila tolika, koliko je znašala vrednost zaloge zlata ali takozvana zlata podlaga.

V času vojne države niso mogle dobiti od svojih davkoplačevalcev tistih dohodkov, ki jim je bil potreben za vojevanje. Ta primanjkljaj niso mogle pokriti niti z zunanji, niti z notranji posojili, nego so pristopile k tiskanju bankovcev. Ali da bi preprečile normalen padeč vrednosti teh bankovcev, so uvedle sistem maksimiranja cen blagu, rekvirirali so blago ni ga prodajali s pomočjo aprovizacij. Med vojno je bilo dovolj denarja, ali s tem denarjem se ni moglo kupiti blaga, kolikor bi se hotelo, nego samo toliko, koliko se je pri aprovizaciji moglo dobiti. S tem nasilnim načinom vrednost denarja ni padla, ona blagu ni narastla, vsaj ne v tem razmerju, kot se je tiskalo bankovcev več, kakor je bila redna zlata podlaga. S tem je tudi razumljivo, da ljudje niso imeli interesa, da pridelujejo dobrine in jih zamenjujejo za denar, ki ni imel realne vrednosti. A koliko so dajali to blago za te bankovce, niso mogli po svoji volji in potrebi za nje kaj nakupiti. Produkcija je tako nazadovala, a denar se je kupičil. Da bi produkcija čisto ne zaspala, so bili med vojno v vseh večjih tovarnah postavljeni državni komisariji.

Ko je vojna prenehala, je bilo mnogo denarja. Vsak je hotel s tem denarjem kupovati, ali blaga je bilo malo. Pojavilo se je veliko pomanjkanje blaga. Produkcija je strahovito naraščala. S starimi stroji so bile postavljene nove tovarne in se je delalo s polno paro. Ali nakupičeni denar je naglo izginil. In s tega naglega poleta v produkciji blaga je prišlo do strahovite gospodarske depresije, to je — kriza. Vrednost tega nakupičenega denarja je po vojni takoj padla na vsoto zlate podlage. Ali vrednost denarja je potem še začela naglo padati radi vse večje inflacije v posameznih državah. Zakaj, mnoge države tudi po vojni niso imele dovolj rednih sredstev, nego so potrebe nadomeščale z nadaljnim tiskanjem papirnatega, z zlato podlago nepokritega denarja.

To, da se je po vojni začela večja produkcija dobrin, mislijo mnogi, je mnogo zakrivila ravno inflacija de-

40 urni delovni teden z neznižanimi mezdami je ključ, ki bi nezaposlenim odprla vrata v tovarne, delavnice in rudnike. — Zato zahtevamo uveljavljenje 40 urnega tednika.

Strokovna komisija je pozvala vse organizirano delavstvo Slovenije, da vsak prispeva skromen dar eden dinar za sodruge rudarje in njihove družine. — Strokovna komisija z radostjo uglašuje, da je ta njen poziv padel na rodovitna tla in sodrugi in sodružice prispevajo z odločno gesto solidarnosti. Pozdravljeni in hvala Vam!

STROKOVNA KOMISIJA ZA SLOVENIJO.

Krajevni odbor Bratovske skladnice (kovinarji) na Jesenicah je na svoji seji, ki je bila v četrtek, 6. julija 1933, votiral 10.000 Din za pomoč rudarjem. Denar se izroči Glavni bratovski skladnici v Ljubljani. — Tudi pred dvema mesecema so jeseniški kovinarji za pomoč rudarjem dali 15.000 Din; torej s temi 10.000 Din skupaj 25.000 Din.

Posebno trda je odločba, da proti razsodbi ni dopuščen noben priziv. Kolikokrat se je že zgodilo, da se je moral delavec pri rednih sodiščih pritožiti zoper razsodbo celo na tretjo instanco, da je prišel do pravice. Če se že pri rednih sodiščih dogajajo napake, da delavec zgubi tožbo, da si bi je ne smel zgubiti in še to dokaže le tretja instanca, ki razve-

če bi bila ta razsodišča organizirana na način, kakor so bila svoječasno avstrijska obrtna sodišča, kjer je bil predsednik poklicni sodnik in je bila dana možnost priziva, bi delavstvo z manjšo skrbjo gledalo v bodočnost.

Strokovna komisija za Slovenijo in nji priključene strokovne organizacije stojte na straži!

Inflacija.

Nenavadna beseda, vzbujajoča nekak strah, pričakovanje, skrit blisk v oblakih, je beseda inflacija.

Zadnje čase države razpravljajo o stabilizaciji valut. Nekatere so ukinile zlato podlago, druge se je še krčevito drže. Tiste, ki so ukinile zlato podlago za svojo denarno vrednost ali valuto, so s tem izzvale gotov padeč vrednosti denarja, tudi funta šterlinga, dolarja in drugih dobrih valut! Ta padeč se je izvršil nalašč, ker se je hotelo s tem okrepiti izvoz v druge države, a da bi se

pri tem vrednost denarja in cen produktov v državi ne menjala. Ali kakor hitro je to naredila ena država, sledile so ji tudi druge, seveda samo tiste, ki so gospodarsko dovolj močne, da so lahko vzdržale ta poskus.

No, poleg tega poskusa se zagovarja tudi še drugi poskus: inflacija denarja bodisi na prikriti, bodisi na odkriti način.

Z inflacijo denarja, to je s tiskanjem denarja, ne da bi se povečala odgovornost zlate podlage, bi padla

narja in zato zopet mislijo mnogi, da se s ponovno inflacijo tudi sedaj lahko produkcija oživi. Ali v resnici po vojni ni bila vzrok narasta produkcije samo inflacija, nego je bil tukaj vsled vojne nagromaden denar, s katerim se ni moglo kdovekaj kupiti. Poleg tega pa niti od daleč ni bila oslabiljena kupna moč tako, kakor je v množici naroda to sedaj, a posebno med kmeti in malimi posestniki. Radi tega se narast produkcije takoj po vojni ne sme pripisovati samo inflaciji, nego se mora inflacija oceniti sama za sebe, to je kakšne prednosti in kakšno škodo nosi s seboj.

Če se ne uvedejo nekakšne nasilne mere in ostane gospodarsko življenje, oziroma produkcija svobodna, tedaj prinaša vsaka inflacija s seboj padec vrednosti denarja, ki se zopet manifestira v skakanju cen svega blaga. V istem razmerju, kakor se povečava kroženje papirnega denarja, se v istem razmerju povišava cena blagu in se za okrepitev produkcije ne dobi nič. Nič več se ne da prodati in nič več se ne da kupiti. Zato ni govora o kakšni koristi inflacije.

Inflacija sama pa povzroča sama po sebi globoke spremembe.

V prvi vrsti uničuje vsak kredit in se tako promet otežuje. Tovarnarji ne dajo blaga trgovcem na kredit, a trgovci zopet ne dajo na kredit konzumentom. Ker kdor proda blago, hoče takoj imeti denar, da zopet takoj za ta denar kupi drugo blago, da bi ne izgubil ta denar na svoji vrednosti. Spomnimo se samo prejšnjih inflacij, da je vsak, kdor je kupoval blago, dobil najprej račun in se le tedaj, ko je ta račun plačal, mu je bilo blago poslano.

Inflacija ubija v prvi vrsti kupno moč delavcu in nameščencu. Delavci in nameščenci prejema v času inflacije mezde in plače v isti veličini, kakor pred inflacijo, ali te mezde in plače predstavljajo vsakokrat manjšo vrednost in manjšo kupno moč. Kajti radi višjih cen blagu morejo delavci in nameščenci za isto mezdo in plačo kupiti mnogo manj blaga. Tako padajo delavci in nameščenci v skrajno materijelno bedo, a kupovna moč se zmanjšuje. Medtem, ko se je po vojni lahko vodila tarifna politika in to vsled veli-

kega narasta produkcije, ki ni poznala brezposelnosti, je pa danes zelo težko slutiti, da bi se lahko v slučaju inflacije povečale mezde in plače. Kajti prevelika brezposelnost vlada danes in ni pogojev za uspešno gibanje tarifne politike.

Inflacija bi zelo škodovala vsem tistim, ki imajo majhne prihranke. In kdo ima te majhne prihranke? Nameščenci, delavci, mali posestniki in mali trgovci in obrtniki, katerim so ti skromni prihranki, takorekoč od ust pritržani, nekakšna rezerva za njihove črne dni. Ti prihranki pa niso takšni, da bi se z njimi lahko organiziralo samostojno delo, niti so takšni, da bi se z njimi lahko kupila kakšna hišica ali parcela. Težki finančniki ne drže denarja v gotovini, nego ga imajo investirane (naložene) v realni vrednosti, a kot prometni kapital jim v glavnem služi denar teh ubogih in malih vlagateljev.

Ti mali vlagatelji bi takoj propadli, a težki finančniki bi se s tem znatno okoristili, ker bi vrednost njihovega realnega premoženja v denarju znatno povečala in če zamenujajo del svojih realnih vrednosti (posestva, stavbe itd.) v denar, se lahko rešijo vseh vlagateljev.

Komu bi inflacija koristila?

V času vojne se je z inflacijo okoristila država, ker je tiskani denar (bankovci) bil potreben za potrebe države. Sedaj pa bi se tiskani denar naj dal kot kredit kapitalistom.

Zato bi inflacija bila edino kapitalistom v korist, da bi reševala in z nelepo spekulacijo dvignila industrijska podjetja. Ali zelo bi škodovala širokim delovnim slojem, posebno malemu kmetu, delavcu in nameščencu. Ta škoda bi bila mnogo večja, nego korist, ki bi jo imeli kapitalisti. Inflacija bi ne povečala produktivno delavnost, nego bi to delavnost še zmanjšala, ker bi ubila vsako zaupanje v kredit in zelo zmanjšala kupno moč delavca, kmeta in nameščenca.

Inflacija ni nobena rešitev, da se gospodarstvo poživlji, zato smo nasprotniki inflaciji. Gospodarstvo, produktivnost se da oživeti le, če se kupovna moč delavca, kmeta in nameščenca okrepi v tisti meri, kakor raste produkcija in njene cene.

vprašanju in neresnico njihovih trditvev.

Radi našega prizadevanja, da bi odprava telesnega plodu, ki ji je vzrok beda, bolezen ali posilstvo ne bila kaznjiva, nam klerikalci očitajo, da propagiramo umor. Trde, da je bitje v materinem telesu že z vsega početka pravi človek in objokujejo »kruto smrt teh nedolžnih otročičev«. Znanost pa je dokazala, da je človeški plod v materinem telesu do tretjega meseca brez živčnega sistema, da je torej brez zavesti in občutljiv, zato tudi ne more biti govora o kakem umoru. Klerikalci potvarjajo resnico in begajo nepoučene žene ter večajo telesno in duševno trpljenje svojih žrtev. Kako se pa sami ravnajo po svojih naukih, se prepričamo, če le površno opazujemo njihovo življenje. »Poslušaj me in ne glej me.«

Nerojena človeška bitja brez zavesti in občutka se jim smilijo. Ne smilijo se jim pa, ko na svetu lačni, bolni, v nezdravem stanovanju, brez zadostne oskrbe in vzgoje, v nehigijskem in nemoralnem ozračju, sebi in drugim v napotje odraščajo taki »nezaželjeni« otoci. »Slovenec« in klerikalci se ne morejo izgovarjati, da takega strašnega pomanjkanja pri nas ni. Naš list je prinesel v maju nekaj statistike bede v naših proletarjskih družinah, ki smo jo poslele iz razposlanih praelnih pol. Iz te statistike je razvidno, da imajo te družine na osebo dnevni dohodek Din 3.53. Toda to je statistika tistih, ki vsaj še nekaj zaslužijo. Koliko jih pa je, ki ne zaslužijo nič! Pri teh je res »družina in domača hiša sladke spomin raja« in »vzgoja otroka najlepša služba staršev«, kot je opisal — po »Slovenčevem« poročilu — »čudovito lepo in nežno« govornik na klerikalnem ženskem shodu. V Ljubljani, med malomeščankami, si je gospod še lahko dovolil tako fraziranje. Tako bridko preizkušene žene in matere v rudarskih revirjih bi mu drugače odgovorile.

Klerikalci zagovarjajo tudi načelo, da je treba ob porodu najprej rešiti otroka, tudi če mora zato umreti mati. »Mati je takrat kakor vojak na fronti« — (torej tudi lahko pade, samo da ostane otrok živ), tako se je izrazil nek klerikalni zdravnik. Kaj bo z neogljenim dojenčkom, kaj z ostalimi, morda številnimi otroki, to ne gane socialnega čuta krščanskega moralista.

Zdravniško je dokazano, da mora biti pri zdravni in zadostno hranjeni ženi nekaj let odmora med posameznimi porodi, da se telo zopet okrepi. Cerkevna morala pa, ki ji — kot smo videli — ni mar materino zdravje in življenje — zahteva, da žena rodi, ne prestando rodi »kolikor jih Bog da«. Nič zato, če revica hira in obnemore, če so otroci vedno šibkejši, če družina vedno bolj tone v revščini in boleznih, cerkev, družba, država, narod, potrebujejo otrok in »kdor tem

načelom nasprotuje, je zoper božji nramni red, zoper državo in narod«, kakor trdi druga resolucija omenjenega shoda. Tvoja dolžnost, proletarska žena, je torej, da produciraš kolikor mogoče več otrok (kapitalizem je mehaniziral vse, pa si postala s pomočjo cerkve tudi ti malovredni stroj) sicer boš sovražnica cerkve, države in naroda in te bo preganjal najstrožji kazenski zakon, kot so sklenile in zahtevale krščanske žene na shodu. Najstrožjo kazen zahtevajo za ubogo mater, ki bi v skrbi pred povečanjem svojega in svoje družine gorja skušala prekiniti nosečnost!

Najstrožjo kazen zahtevajo tudi za »izdelovalce, prodajalce in kupovalce preventivnih (preprečevalnih) sredstev.« Ta resolucija je največja hinavščina. Klerikalna gospoda, koliko vas je, ki bi mogli vreči kamen?!

Najstrožjo kazen revni, zgarani materi in od vsega sveta zaničevani in zavrnjeni nezakonski materi. Odlikovanje in čast pa cerkvi, ki blagoslovlja morilno orožje in pošilja v smrt najkrepkejše može in mladeniče in zagovarja in podpira kapitalizem, kateri ustvarja milijone brezposelnih, ki umirajo s svojimi družinami počasne smrati vsled pomanjkanja ali nagle, iz obupa. Taka je v praksi versko moralna vzgoja, ki jo zahtevajo klerikalci v svoji prvi resoluciji. Kapitalizem, avtoriteta, krmljenje topov, dvojna morala, ena za reveže, druga za bogatine. »Potpri, saj bo na drugem svetu bolje«, tako pridigajo debeli gospodje.

Predzadnja resolucija zahteva od države pomoč socialno šibkim družinam z mnogimi otroki. Kakšna pa naj bo ta pomoč? Klerikalci zahtevajo naj se družine z 9 (devetimi) otroki oproste vseh direktnih davkov in tako naj dobivajo od tretjega otroka naprej vzgojevalni prispevek. Ali ni usmiljena in dobrosrčna ta gospoda, 9 otrok moraš imeti, proletarec, pa boš oproščen vseh davkov! Kaj pa milijoni brezposelnih, katerih taks in davkov bodo ti oproščeni? In kako bo podpirala kapitalistična družba proletarijat z vzgojevalnimi prispevki, saj mu ne da niti najpotrebnejšega zaslužka. Tako je tudi ta resolucija sama klerikalna hinavščina in zavajanje, da bi pridobili nevedne žene za svoje namene.

Toda zakaj zahteva cerkev neomejeno razmnoževanje ljudi in se obrača s takim strupenim sovraštvom proti vsaki tozadevni izpremembi? Prvi vzrok je njena lastna gospodarska eksistenca. Čim več je ljudi, tem več cerkev zasluži. Saj vemo, da je v cerkvi vse kupčija: krst, poroka, smrt. Dalje povzroča v kapitalističnem sistemu preobljudenost revščino, revščina nevednost, na nevednosti in trpljenju po sloni vera in cerkev.

Drugi vzrok nam pojasnjuje prav dobro zadnja številka »Književnosti« v svojem članku § 171.

Žensko gibanje.

Naša akcija za regulacijo porodov in naši nasprotniki klerikalci.

»Ženski list list«, glasilo »Zveze delavskih žen in deklet«, št. 7 od 1. julija 1933 prinaša zanimivo razpravo, ali bolje repliko glede svoje akcije za regulacijo porodov. Ker je članek resen in stvaren, ga ponatiskujemo.

Pri tem opozarjamo na našo delavsko revijo »Svoboda« št. 6 in 7, kjer je s. dr. H. Tuma napisal krasno razpravo: »Spolni problemi«, in ki se nadaljuje in konča v št. 8. Op. ur. »Delavca«.

V odgovor na našo akcijo za regulacijo porodov so priredili klerikalci v Ljubljani shod pod okriljem Slovenske krščanske ženske zveze. Ker grade klerikalci svojo moč na nevednosti ubogih žen delovnega ljudstva, ki iščejo v svoji štiski utehi in pomoči v cerkvi in veri, hočemo danes nekoliko pokazati grdo hinavščino, ki jo uganjajo klerikalci v spolnem

Starogorski:

Klici smrti in obupa.

Zemlja?... Zaklade, ki jih hranis v svojih nedrih, neizmerne zaklade, ki bi mogli osrečiti vse ljudi in jim dati blagostanje, kje si jih dobila? Kdo ti jih je dal? Zakaj, glej, tisoči in milijoni jih luščijo iz tvojih shramb in jih dvigajo na solčni dan, a pri vsem tem bogastvu umirajo od bede in pomanjkanja.

Na teh zakladih, namreč, dvignjenih iz shramb tvojih, zemlja, stoji zapisano z debelimi črkami in s sadiščno ironijo:

»To je moje!«
Kako, o zemlja, je to mogoče, da vse to bogastvo imajo le nekateri, ki niti ne vedo, kako se z naporom in znojem dvigajo zakladi iz tvojih shramb?

Kdo, o zemlja, je uzakonil tisti stavek »to je moje«, da je tako oškodoval milijone in jih označil za manjvredna človeška bitja?

Kdo, o zemlja, je mogel tako roparsko postopati, da si je tvoje zaklade, ko si vendar mati vseh ljudi — nečloveško prisvojil, in pusti milijone sebi enakih, da umirajo od gladi in pomanjkanja? Zakaj, o zemlja, se proglašala ob svečanih dneh geslo: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe?«

Ali naj velja to geslo samo za tiste, ki trpe glad in pomanjkanje poleg ogromnih kupov dobrin, ki propadajo, ker so zastraženi z napisom:

»To je moje!«

Svetovnoznanl so trboveljski premožkopni revirji. Inozemski delničarji so vložili svoje kupe denarja v te revirje, nekaj domačih se jim je pridružilo in so rekli: »Pri prostemu ljudstvu, ki ni imelo kupov denarja:

»Vrtajte, rujte, trgajte iz zemlje premož... Plačali vam bomo za to trganje zemeljskega bogastva, ki leži tu notri, a bogastvo, tisti zakladi bodo naši!«

In ljudstvo je prišlo za krampe in lopate in prinašalo bogastvo zemlje na dan in delničarji so množili svoje kupe bogastva.

Desettisoč rudarjev je delalo in milijone čistega dobička so delničarji šteli. Živeli so daleč od rudnikov, črnega dima in težkega zraka niso poznali. Poznali so samo dividende.

Ljudstvo pa, ki je trgalo zaklade iz zemlje, je imelo strte ude, izmožgano telo, otroci so bili tuberkulozni, ker so plače za delo bile neznatne, ker se je zgodilo, da je bilo preveč zakladov iztrganih iz zemlje in je trebalo počakati, da se skladišča izpraznijo.

V zadnjih letih je moralo odložiti krampe nad 3000 rudarjev. Nad 12.000 železove se je moralo stisniti. Drugim so pa narekovali praznike, ko niso smeli delati. Pregovor: »Kkor ne dela, naj tudi ne je«, pa je ostal vkljub tem »zapovedanim« praznikom v veljavi.

In rudarji niso jedli.

In glejte, zgodilo se je! Človeka-rudarja so ponižali v žival. Poleg ogromnega bogastva so mu rekli:

»Ni dela!«

In ker ni dela, ni zaslužka. In ker ni zaslužka, kje dobiti kruh?

Pa so vstale žene rudarjev in matere rudarskih otrok. Tisoče jih je vstalo. Kakor nekakšen mogočen pojav človeškega dostojanstva, vedno ponižanega in preziranega, je napolnil zagorsko, trboveljsko in hrastniško dolino. Kolone žen, mater in deklet so vstale in zaklicale odločno na ves glas vsemu svetu.

»Beda v rudarskih revirjih je presešla vrhunec! Izmožgali ste nam može in očete, otrokom ste vzeli mleko in kruh, uničili jim otroški smeh! 4 milijone 100 tisoč in 748 dinarjev ste si razdelili gospodje delničarji letos ob poslovnem zaključku, mi pa, ki smo jih pridelali, umiramo od gladi. Kje je pravica?«

In ko sem hodil po revirjih, ko sem gledal rudarske žene in matere, kako se štiri dni in štiri noči stražile rove, da ni mogel noben iti delat, ko so razglasile:

»Ali bodo delali vsi, ali pa nobeden«, ko je ta mogočna solidarnost, ta silen pojm skupnosti vsi za vse, po izreku: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, napolnil atmosfero trboveljskih rudarskih revirjev, sem z zavestjo proletarca in s ponosom pomislil:

»Vi ste, vi sekate cesto v boljšo bodočnost! Vi ste, ki ste pokazale, da človek ne bo ostal samo delovna živina, nego bo vстал ni rekel:

»To ni tvoje, nego to je naše! In že sem se čudil...«

Žene in matere so nastopile in prepovedale potuhnjenost, plazilstvo, egoizem... Ali vsi, ali nobeden.

»Ali je mogoče«, sem pomislil, »da so se našli v revirjih taki, ki so hoteli samo svoj gnili »jaz« zadovoljiti? Ali je mogoče, da so šli proti ženam in materam in se kakor polski polzi plazili v rove, da bi kršili skupnost in solidarnost?«

V črvivih zibelkah spe otročki. Izsušeni otroški obraz je ves vpadel in bled... Na prsih mater joka dete. Ni mleka... Miza opoldne, zvečer in zjutraj je prazna. Otročki sede pri nji, na veliko odprte oči strme v vrata, da se odprejo in stopi mama s skledo v rokah. Ali vrata se ne odpro. Sklede ni. V raztrganih cunjah oblečeni rastejo v mladost... Kaj bo, ko dorastejo?... Kje bo kruh?«

V šoli sede otroci. Uče se. Katehet razlaga o grehu prvega človeka.

»V potu svojega obraza boš obdeloval zemljo, iz katere si in osat in trnje ti bo rodila.«

»Tako je rekel Bog Adamu, ko ga je izgnal iz raja«, je govoril in razred ga je poslušal.

»Gospod katehet«, se je oglasil deček v zadnji klopi. »Tudi naše očete rudarje je izgnal iz raja, dasi niso jedli jabolk, nego samo kopali premož in bili slabo plačani. A tistim, katerih je premož, je dobro in so že v raju.«

Drugi deček pa je pripomnil:

»Tistim gospodom, ki ne obdelujejo zemlje v potu svojega obraza, pa gotovo

Najprej ugotavlja, da zastopajo enako stališče glede žene, materinstva in družine cerkev, Hitler in Mussolini. Potem nadaljuje: »Za Hitlerja nam mora biti stvar takoj jasna. On je v službi nemškega kapitalizma, ki potrebuje dobičkovno rezervno armado brezposelnih, s katero pritiska na delavske mezde. Dalje potrebuje močno in številno armado, ki bo stala v službi njegovemu imperikalizmu (da si bo kapitalizem osvojil one dežele, ki jih potrebuje za večanje svojih dobičkov). In končno potrebuje pokorščine, discipline in nikakih svobodnih duhov. V ta namen potrebuje Hitler družino, ki bo predstavljala sliko kapitalističnega sistema v malem, namreč, da bo oče v družini avtoriteta, ki se ji morajo brezpogojno pokoriti i žena i otroci. Taka družina bo že v kali zadušila vsak poizkus svobodnega mišljenja otrok in jih vzgojila tako, kot je potrebno fašizmu, da se vzdrži na krmilu. »Cerkev in cerkvena morala sta vseskozi v službi meščanske družbe, od katere živi. Spolno zatiranje je večje ali manjše, kar je odvisno od vladavine meščanstva. Najtežje je v deželah, kjer je na vladi fašizem. Popolna spolna svoboda pa je v Rusiji, ker proletarijat nima interesa na vzdrževanju razpadajoče meščanske družine in zatiranju spolnega našega. Da zahteva cerkev v družini gospodstvo očeta in pokorščino žene in otrok, nam dokazuje tudi Slovencevo poročilo o omenjenemu shodu, ki pravi: »Mož je glava ženi, kakor je Kristus glava cerkvi. Ta pokorščina ne zanikuje svobode . . . Če ima mož prvo mesto v vladanju, ima žena prvenstvo v ljubezni.« Torej je mož poglavar, žena in otroci pa morajo biti pokorni in ubogljivi. Zavedna proletarka, ki se bori proti družbi vladajočih in zatiranih, ki se bori za enakost vseh ljudi, za brezrazredno družbo, taka zavedna proletarka tudi v zakonu ne more priznavati in prenašati razmerja, ki sloni na neenakosti in podrejenosti. Tovarištvo, skladnost značajev in naziranja, telesna simpatija, enakopravnost v dolžnostih in pravicah, to so edini temelji proletarskega spolnega razmerja. In tudi svojih otrok ne bo vzgajala v suženjskem duhu, ker ve, da jih bo naredila s tem za sovražnike in škodljivce lastnega razreda.

Cerkev tudi trdi, da je zakon ustanovil sam bog v raj, ko je postavil enega moža in eno ženo. Znanost pa je dokazala, da raja nikoli in nikjer ni bilo in da se je življenje razvijalo tekoma milijonskih let, kakor se je sploh vse stvarstvo polagoma razvijalo. Hudo neizobražene in nevedne žene imajo klerikalce med seboj, da se jim upajo pripovedovati take neumnosti.

Tako smo videli, da vse, kar počenjajo klerikalci in cerkev, da bi preprečili naše prizadevanje omiliti

spolno bedo med ljudstvom in da bi odvrnili od nas delovne žene, ne izvira iz ljubezni do trpečih žena, temveč je vzrok temu početju njihova lastna sebičnost, ker hočejo ohraniti in povečati svojo moč in bogastvo in ohraniti in podpreti kapitalizem. Toda me bomo, kakor smo omenile že v zadnji številki našega lista, vztrajale v svojih zahtevah in prizadevan-

nju, da se da možnost tudi revnim slojem, da si pomagajo olajšati bedo zakonitim potom. In to vse dotlej, dokler ne bomo priborili takih družabnih razmer, ki bodo zagotovile vsakemu otroku zdrav in srečen razvoj in rast. Kajti omejevanje porodov je samo pomoč v sili, naš cilj pa je močna, zdrava in srečna družba delovnega ljudstva.

Nova ameriška izjava neodvisnosti.

Farmerski in delavski kontinentalni (celinski) kongres, ki se je vršil v prvi polovici maja v Washingtonu, D. C., je sprejel ob navzočnosti 4200 delegatov dne 7. maja t. l. spodaj objavljeno resolucijo, nazvano »Nova izjava ameriške neodvisnosti«. Na kongresu je bilo navzočih tudi 21 zastopnikov slovenskih Amerikancev in članov SNPJ. (Op. prir.)

Pred več ko 150 leti so proglasili naši pradedje v izjavi neodvisnosti, da mora biti najvišja dolžnost vlade zaščiti neovrgljive pravice človeka do življenja, svobode in iskanja sreče.

To sta dve temeljni načeli človeške svobode in pravega amerikanizma, ki so ju postavili ustanovitelji te republike.

Zgodilo se je pa, da je v tej republiki zrastel poseben gospodarski, industrijski in finančni sistem in ta sistem je ustoličil nad nami gospodarske kralje in finančne (denarne) barone, ki so veliko močnejši in veliko nevarnejši, kakor pa so bili politični kralji, katere so naši pradedje strogoljavili v ameriški revoluciji leta 1776. Ti gospodarski vladarji imajo popolno nadzorstvo nad gospodarskim življenjem ljudstva in s tem ogrožajo temelje naše republike.

Ti vladarji so v današnjem sistemu izdelovanja blaga za zasebni dobiček ustvarili neznosne razmere.

Iz ljudstva so izvlekli v obliki dobička, rent ali obresti na milijarde dolarjev, obenem pa so potisnili naše mezde in cene naših poljedelskih pridelkov na najnižjo stopnjo.

Izkoristili so čudesa današnje dobe strojev in tehnike, ne da bi dvignili in odstranili breme težkega dela z naših ramen, temveč so nas prižigali pri delu preko meje naših telesnih zmognosti in nazadnje so nas brez dela vrgli na cesto.

Vzeli so nam proizvode našega dela in niso nam plačali za naše delo dovolj, da bi te proizvode lahko kupili nazaj za lastno uporabo.

Letošnje knjige Cankarjeve družbe

bodo zelo lepe in zanimive.

1. KOLEDAR C. D. za leto 1933-34. Koledar bo lepo ilustriran, imel bo mnogo poljudno znanstvenih razprav, potopisov, črtic, povesti, pesmi. Ovitek bo lep.

2. IVAN MOLEK: VELIKO MRAVLJIŠČE. Krasna povest, pravzaprav nadaljevanje lanske povesti »Dva svetova«. Vendar še mnogo bolj zanimivo in lepo pisano, da se lahko z vsem meri s toliko hvaljenim Louis Adamchevim »Dinamitom«. Knjiga bo po obsegu celo debelejša od lanske »Dva svetova«.

3. M. ZOŠČENKO: TETERKIN JE NAROČIL AEROPLAN. Humorja in satire polne črtice, ki bodo razvedrile in zabavale vsakega. Prevaja Iv. Vuk.

4. MODERNI SVETOVNI NAZOR. Znanstveno poljudno pisana knjiga, ki bo podala dialektični (zgodovinski) materijalizem. Ta knjiga bo dragocena pridobitev članov Cankarjeve družbe.

Zato ne odlašajte. Vpišite se še, kdor se še ni. 20 Din ni tak denar, da bi se ga za te lepe knjige ne zmoglo.

Obljub je začelo deževati. En siht več boste delali. 300.000 Din ali vsaj 100.000 Din vam bo TPD votirala za izvršitev raznih del. 40.000 Din bo dala banska uprava. Ob ljubljeni so tudi razna javna dela. Zgraditev ceste Trbovlje—St. Pavel bo zaposlilo 200 do 250 brezposelnih rudarjev. Tudi na cesti Litija—Radeče in cesti Celje—Zidani most bo delo. Regulari se bo potok Boben. Mnoga javna dela se predvidevajo, oziroma so se že začela.

In tako dalje . . . Ne prošnje, ne stokanje . . . Čast vam, žene in matere rudarske . . .

Strokovne organizacije so pa pod Strokovno komisijo za Slovenijo zavihale roka-ve. In po vseh podjetjih, delavnicah, obratih iz svojega pičlega zaslužka zbirajo sodruzi za svoje sodruge v revirjih skromne zneske. Iz srca, iz ljubezni, iz solidarnosti, iz človeškega čuta, da svojemu najbolj kruto udrarjenemu sočloveku pomorejo, si pritrjujejo od ust. In ta zbirka, skromna, na videz in z ozirom na posamezne »jaze« neznamna, a bo v skupnosti celotnega MI pričarala desetisoče. Malo za vse, ali sorazmerno s timi, ki bi brez pritrigavanja od ust lahko dali več, mnogo. To bo velika vsota, blagoslovljena, ker je zbrana iz solidarnosti sodružne ljubezni enaka dvema vinarjema svetopisemske vdove.

In ko to pišem, poročajo steklarji iz Rožaške Slatine:

500 Din smo danes nakazali za rudarske otroke. Sledi še več nakazil v kratkem.

Kovinarji iz Jesenic pišejo:

»Tako pošljite še 100 blokov!«

Železničarji iz raznih postaj pošiljajo denar in pišejo:

»Blokje smo prodali po dvakrat. Premalo ste nam jih poslali. Mi še zbiramo, samo blokje pošljite.«

Tam iz koroške proge nad Mariborom pa pišejo pismo, ki me je ganilo do solz. Tako pomembno in značilno je, da moram napisati tudi vam, čitatelji »Delavca«.

»Vaš poziv smo čitali s solznimi očmi. In zato smo razdelili nabiralne bloke med sodruge. Vsi so prodani, samo pri enem je ostalo 6 listkov neprodanih. Na deželi smo in tu je tudi strašna težava. Stomaščina je takšna, da že računajo z vsako paro. Predbavljajo nam pa tudi ruško tovarno dušika. Pravijo, kakaj se delavstvo ni prej bolje organiziralo, ko je bila dobra konjunktura, ko so služili lepe denarje. Danes garajo po cestah in trgovci in gostilničarji so se pa redili za njihov denar. Ali pustimo to, beda je učiteljica pameti tistim, ki druge učiteljice v boljših časih niso priznavali. Mi sodruzi železničarji pozdravljamo to vašo akcijo in smo vam na razpolago vsak dan. Največji greh je to, da se delavstvo premalo zanima za strokovne organizacije in premalo poslušata nauke naših časopisov, knjig in voditeljev, ki kažejo pot v proletarsko bodočnost. Preveč se sprilateljujejo z alkoholom, mesto da bi čitali, hodili na predavanja in shode. Vendar ne klo-

Delavci in farmerji Amerike! Bogastvo in znanje, pridobljeno v zadnjih stotletjih letih, sta nam na razpolago, če se organiziramo. Sredi vsega bogastva ne smemo mi, njega tvorca, stradal! Sej smo večina mladi Delavci in farmerji vse države, združite se! Agitirajte, izobrazite, organizirajte!

Kontinentalni kongres.

Priredil S.—s.

Kaj storiti, če podjetnik obljubi delavcu, da ga sprejme v delo?

»Delavska Politika« v svojih pravnih nasvetih, ki jih je začela prinašati, svetuje v nekem vprašanju sledeče:

Naš pravni zastopnik, na katerega ste se obrnili za pojasnilo, je odstopil odgovor »Delavski Politiki«, da se morejo z nasvetom okoristiti tudi naši naročniki. Odgovor je sledeči: 1. Če je bilo delavcu leta 1930 obljubljeni, da bo zopet sprejet v službo, ko bo več dela, in je delodajalec med tem sprejel že več pomočnikov, potem lahko leta 1930 odpuščen pomočnik toži za zopetni sprejem v službo. Mnogo pa mu s tem ne bo pomagano, ker potem delodajalec po zopetnem sprejemu lahko službo razreši s takojšnjo zakonito, 14-dnevno odpovedjo. Kljub temu pa bi kazalo tožbo vložiti, da se delodajalec za druge primere nauči reda in izpolnjevanja danih obljub. Odškodnine za nazaj pa odpuščen pomočnik ne bo mogel zahtevati, ker je bržčas bil s tem načinom odpusta zadovoljen in je bila njegova stvar, da je takoj, ko je gospodar sprejel prvega pomočnika namesto njega, vložil tožbo. Njegova krivda je, če je čakal s tožbo in je med tem gospodar sprejel več pomočnikov. 2. 50 odst. povešek za nadure pa lahko zahteva uslužbenec v mizarski obrti za delo preko 10 ur dnevno, oziroma preko 60 ur tedensko za 3 leta nazaj od dneva vložitve tožbe. Ker je pomočnik že iz službe od 3. maja 1930, mu torej od treh let nazaj ne bo dosti ostalo. Mora se požuriti, ker ima vsak dan manje prejeti. Če pa je v mizarskem podjetju zaposlenih 15 delavcev, se smatra za industrijsko podjetje, ki mora plačati 50 odst. povešek za nadurno delo že preko 8-urnega delavnika.

STROKOVNI VESTNIK. KOVINARJI.

Jesenice.

Po občnem zboru Splošne gospodarske in konzumne zadrage za Gorenjsko. Po dobro uspeh sedmih člaskih zborovanjih se je vršil v nedeljo, dne 18. junija t. l. redni občni zbor Splošne gospodarske in konzumne zadrage za Gorenjsko, ki je bil prav lepo obiskan. Na občnem zboru je bilo navzočih 50 delegatov ter članov načelstva in nadzorstva poleg cele vrste članov kot gostov. Pred občnim zborom so pozdravili za Zvezo gosp. zadrug z. Zalaznik, za SMRJ s. Toman, za Spl. hran.

nemo glav. Beda in trpljenje nas bo združilo.

Sodružno vas pozdravljamo

Družnost!«

(podpisi)

Eh, sodruzi, naš MI vstaja in narašča. V bedi in trpljenju se spoznavamo.

Ogledal sem si nabiralne blokje. Na njih stoji:

»Dvakrat da, kdor hitro da!«

Ko bo izstradano rudarsko dete pilo mleko, ki mu ga bo pričaral Tvoj požrtvovalni solidarni MI, se bo radostno nasmešnilo in mamici se bo zjasnil skrbni obraz. In ta smehljaj deteta bo topli, prisrčni zahvala za Tvoj žrtvovani dinar.

In ta prošnja trka na srca delavcev vseh strokov. In organizirani lesni delavci, živilski delavci, kovinarji od vseh strani, v Splošni delavski strokovni zvezi organizirani delavci, oblačilni delavci, strojniki in kurjači, privatni nameščenci, brivci, natakarji, monopolci in vsi, ki se čutijo proletarca, zahtevajo nabiralne blokje.

Energičen nastop 200 rudarskih žen in mater in deklet, ki so razgibale atmosfero v rudarskih revirjih in povsod, kamor se je slišal njih zahtevajoči klic, ki so oživele srca vsega delavstva, je zgodovinski dogodek v proletarskem gibanju za pravice človeka in njegovo dostojanstvo.

Zato pozdravljeni vsi, ki ste strnjeni v našem velikem »MI«, ki ste rudarju-sotrpinu etisnili roke v sodružni zavesti in mu zaklicali pozdrav:

»Mi smo s teboj! Naj se klci smrti in obupa spremene v fanfare vstajenja!«

nista Adam in Eva prastariša. Zakaj, njim zemlja ne rodi trnja in osata in tudi prekleti niso.

Začudil se je gospod katehet in se zamislil.

»Kaj je, Ančka?«

Učiteljica je priskočila in prišla učenko, deklico s črnimi kolobarji okrog velikih oči, vse blede in izstradano.

Ali glava učenke se je povesila.

»Prinesite vode.«

Ko se je učenka zopet zavedla, je bil njen pogled truden.

Slabo ti je?«

Učenka je odkimala.

»Samo omotica me je prišla«, je rekla žih.

»Ali si kaj jedla zjutraj?«

»Semi!«

»Kaj pa?«

»Črno kavo.«

»A kakšno bo kosilo?«

»Črna kava.«

»A večerja?«

»Črna kava.«

Zabolelo je učiteljico in zadržala je vzdih.

»Bog, ali si takšen v tisti svoji veličini, kakoršno ti vedno pripisujejo? Ali res trpiš, da so se nekateri nekaznovano preobujeli na račun milijonov? Ali pa si samo beseda v trel črkah, in je pojem te besede nezamisljiv nič?«

Pa je odločen korak rudarskih žen in mater odjeknil, kakor trdo jeklo, ko zadene ob mrtev kamen. Zablistalo se je in zgnila se je javnost.

Sodruzi! PRVE DELAVSKE PEKARNE V LJUBLJANI

POSTOJSKA ULICA 11, DESNO. TELEFON 31-71.

Sodružice!

in pos. z. Ivan Sega in za javniško »Svoboda« Anton Noč. Poročila so p. dal. s. Cvetko Kristan, Anton Zugwitz in Ivan Čelcman za nadzorstvo »Ivan Maje« Debatna je bila stvarna. Poročila kakor tudi r. zaključek so bila sprejeta. Odbor posameznih panog so bili potrjeni. Sprememba pravil je bila stavljena z dnevnega reda. Pri raznoterostih je bila razprava najdaljša, kajti razpravljalo se je o vzgoji strokovničarjev in zadrugarjev, o ustanovitvi tozadevne zaupniške šole SMRJ, ki se prične že v četrtek, dne 22. t. m. ter o pridobivanju novih članov za zadruga in povečanju zavednosti sedanjega članstva. Občni zbor je bil na potrebni višini in videti je bilo, da se vsi člani in zadrugarji globoko zavedajo potrebnosti gospodarskega gibanja za uspeh delavskega gibanja sploh. Upati je, da pojde delo zdaj še z večjimi koraki in uspehi naprej proti cilju, saj morajo imeti vsi pred očmi resnico, da je samo toliko pravic, kolikor je moči.

Tombola Delavskega podpornega društva na Jesenicah se je vršila v nedeljo, dne 18. t. m. ob 3. uri popoldne. Ker je na žalost nestanovitno vreme preprečilo vršitev tombole na vrtu Delavskega doma, se je vršila v vseh dvoranah doma kakor tudi v sosednjem kinu Radio, pa je bilo kljub temu vse natlačeno polno ljudi, ki jih je bilo najmanj 3000. Tombola je vlekla, saj dobitki niso bili majhni: poleg 93 trojk je bilo še 40 četvork in 26 petork ter 6 tombol. Tombole so zadeli: pohištvo Šober Bogomir, elektrinar, Jesenice, Gregorčičeva 17; garnituro kuhinjske posode žena tov. delavca Brišar Marija z Javornika 117; zaboji sladkorja Zvezda Karol, tov. delavec, Savsko nabrežje 2; vrečo moke Malenšak Francka, žena tov. delavca, Slov. Javornik 126; umivalno garnituro Weber Ivana, žena tov. delavca, Jesenice, Cankarjeva 3 in drugo umivalno garnituro Kunčič Rudolf, strugar, Jesenice, Delavska ulica 3. Prepričani smo, da so z uspehom zadovoljni tako udeleženci kakor tudi prirediteljica, saj je Del. podporno društvo važna humanitarna ustanova jeseniškega delavstva, ki temelji na samopomoči.

Koroška Bela.

Tragična smrt zvestega sodruga. V nedeljo, dne 11. t. m. je dobil naš sivolasi sodrug Blaž Kemperle s Slovenskega Javornika usodno obvestilo, da je pri vojakih tragično preminul njegov edini sin Franc. S. Kemperle, ki je imel svojega edinega sina komaj mesec dni pri vojakih, se je odpeljal v Knin, kjer je dognal, da je bil sin pri vojakih ustrujen od nekoga korporala. Kninska garnizija je poskrbela za lep in časten pogreb pokojnika, ki so ga vsi ljubili in krvice bo najstrožje kaznovan. Pokojni sodrug Franc je kljub svoji mladosti (21 let) že marljivo deloval v naših organizacijah, zlasti v javniški »Svobodi« in je marljivo, zavednega in nadebudnega mladeniča, na katerega so tako oče kakor sodrugi stavljali najboljšie nade, zelo škoda. Mi izrekamo spoštovani rodbini sodruga Blaža Kemperla najprisrčnejše sožalje, spomin pokojnega sodruga Franca bomo pa ohranili v častnem spominu.

Zahvala.

Ob smrti našega očeta in soproga Matveža Mikija, tov. delavca pri KID na Savi-Jesenicah, se najiskrenje zahvaljujemo vsem, ki so nas ob tej bridki izgubi tolažili in pokojnika spremenili k zadnjemu počitku. Zlasti se zahvaljujemo nosilcem krste s pokojnikom, darovalcem lepega cvetja in krasnih vencov ter pevcem javniške »Svobode« za tepe žalostinke. Posebej se zahvaljujemo še Zvezi delavskih žena in deklet, podr. Jesenice za prispevek iz podpornega sklada v znesku Din 100.—.

Slov. Javornik, dne 30. junija 1933.
Družina Mikelj.

RUDARJI.

V revirjih TPD. obup lačnih že prekipeva!

Ženske so zasedle rove.

Mnogo se je že govorilo in pisalo o strašni tragediji, katera se odigrava med rudarskim delavstvom v revirjih Trboveljske premogokopne družbe vsled obupa in lakote. Strašna gospodarska kriza, ki je na eni strani zelo zmanjšala konzum premoega in na drugi strani pa do skrajnosti pretirana storitev delavca vsled tehničnih pripomočkov in priganjaškega sistema je povzročilo, da je nastal skoro popolno zastoj v rudarski industriji.

To je povzročilo, da se je v rudarski industriji naše banovine v zadnjih treh letih odpustilo iz službe nad 3000 rudarjev. Poleg teh številnih redukcij pa še ostalo delavstvo

KUPUJTE IN ZAHTEVAJTE ROVSOD KRUH IN PECIVO IZ MANJE SE NE PA NAJ SE TAKOJ PRESKRBI ZAPOSLITEV NA JAVNIH DELIH, DA SE JIM S TEM OMOGOČI EKZISTENCA.

To je nujnost v zadnjem trenutku, gospodje zganite se, zakaj vaše ljudstvo hoče živeti in zoper živeti.

OBLAČILNI DELAVCI.

Maribor.

Zopet eden sodrug manje. V soboto, dne 1. julija zjutraj okoli tretje ure je nenadoma preminul naš častni član sodrug Ivan Otrokar v 66. letu. Bil je tudi mnogo let član produktivne zadruge. Njegovega pogreba dne 3. julija se je udeležilo mnogo njegovih sedanjih in njegovih starih kolegov, kateri so že danes mojstri S sodrugom Otrokarjem smo izgubili vztrajnega bojevnika, ki je bil nam vsem v vzgled in ponos.

MONOPOLCI.

IZLET na Tabor pri Čermičah bo v nedeljo, dne 16. julia tl., katerega priredi »Podružnica Saveza radnika monopolskih podjetja« p. h. u Jugoslaviji« v Ljubljani za svoje člane in članice ter njih deca.

Odhod ob 7. uri zjutraj izpred križišča Tržaške in Rimske ceste (lekarna Bohinč) za sodruge-ice iz tukajšnje okolice. Do pol 8. pa počakamo pri železniškem prelazu na Tyrčevi (Dunajski) cesti na vse sodruge-ice iz te okolice ter odidemo skupno ob pol 8. proti izletnemu cilju.

Ker se ne bo čakalo, se priporoča točnost. Jedila za cel dan naj vzame vsakdo s seboj, da ne bo preveč stroškov. Vsak, kdor se hoče naužiti zraka, sonca in družnosti, naj gre z nami! Zadnji čas za prijavo je 14. juli tl. in to pri s. Frece-tu.

Sodruzi, sodružice! Vsak svoboden človek ljubi prosto naravo in svobodno kretanje v njej, zato 16. julija v prosto naravo.

Iz Senja: Podružnica monopolskih delavcev (vkl) v Senju je imela 25. junija t. l. svoj redni občni zbor. Občnega zbora se je udeležilo monopolsko delavstvo, ki je zaposleno v tobačni tovarni. Predsedovala je sodružica Gena Stanišič. Poročila so bila sprejeta z odobravanjem. Savez je delal uspešno in stal trdno za pravice monopolskega delavstva. Govornik je pozival vse, naj še boljše strnjijo svoje vrste in naj pripeljejo še tiste, ki stoje še vedno ob strani. Izvolil se je nov odbor, in sicer predsednik: Gena Stanišič; tajnik: Ivan Antič; blagajnik: Grgo Biondič; odborniki: Ivan Gržin, Boras Olga, Juraj Grandič, Japel Miroslav, Lončarič Hermina, Lončarič Anđelka, Romano Lenac. V finančno kontrolo: Zrinski Kristina, Milek Kamnca, Tijan Derider.

Iz Zagreba. Podružnica monopolskih delavcev in delavk v Zagrebu je imela svoj redni občni zbor 23. junija 1933 v Delavski zbornici. Poročila so bila obširna in soglasno odobrena. Dela je bilo veliko in Savez je premagal vse ovire. Navzoči so pazljivo poslušali razlagane Pravilnika o delu, o plačilnem sistemu in pokojninskem zavarovanju, ki stoji pred uveljavljenjem. — Nato se je vršila volitev novega odbora.

ZVEZA ŽIVILSKIH DELAVCEV.

Stlašičarji Ljubljana.

Člani sekcije stlašičarjev se dobro zavedamo težkoč, s katerimi se imamo boriti za naše socialne pravice, saj smo te čutili že v nešteti slučajih. Stroka stlašičarjev ni ena najboljših strok, kakor si marsikdo misli, oziroma predstavlja, da so stlašičarski pomočniki siljajo pačani in da je njih delo malenkostno.

Imamo tudi v stlašičarski obrti take podjetnike, ki do skrajnosti izkoriščajo svoje pomočnike. Kakor večina pri ostalih rokodelski obrti, delajo tudi stlašičarski pomočniki povprečno 10 do 12 ur dnevno, kar je vsekar pretirano. Mi ne poznamo nikakršnega počitka, delamo iz dneva v dan, bodisi to nedelja, praznik, cerkveni ali državni. Pri nas ni zakonitega, po zakonu predpisanega nedeljskega počitka, tudi ne nadomestnega. Stlašičarska stroka se je v zadnjih letih silno poslabšala. Brezposelnih stlašičarskih pomočnikov je vsak dan več, povhru tega pa imamo v stlašičarski stroki še to bolezen, da imamo veliko število zaposlenih inozemcev-stlašičarjev, ki v naši državi mirno brez vsakega dovoljenja za bivanje in za zaposlitev delajo, in s tem tako dela, kakor da pri nas ni dovolj delovne moči in moramo zato zaposliti tuje. Dovolj nas je izvežbanih stlašičarskih pomočnikov brezposelnih, bodisi o v enih ali drugih ozirih, tako da prav nič ne zaostajamo za onimi, ki pri nas delajo in se naši gg. mojstri sklicujejo, češ, da so specialisti, da brez njih jim ni močdelati. Teh vrst specialistov imamo pri nas mnogo v raznih podjetjih, a mi domačini, stlašičarski pomočniki, si pa moramo iskati službe na vseh krajih in krajih, da preživimo sami sebe in svoje

Družba je v načelu na prvi dve točki pristala, za tretjo je pa odredila, da se bodo tozadevne razprave vršile pri posameznih rudnikih. S tem so bile razprave končane. Izjavljamo pa, da se bo o zgoraj navedenem vodila najstrožja kontrola s strani delstva in se bo družbo na najostrejši način zigosalo, če ne bo tega upoštevala. Naloga merodajnih oblasti pa je, da nemudoma preskrbe zadostno množino življenjskih potrebščin za preskrbo še zaposlenih, za brezpo-

ZVEZA STAVBINCEV.

Stavbinsko delavstvo Jugoslavije!

Centrala vaše strokovne organizacije »Savez Gradjevinskih Radnika Jugoslavije« v Beogradu piše:

Položaj stavbinskega delavstva postaja z vsakim dnem težji in težji. Delodajalci izkoriščajo to beo in ogromno brezposelnost in drže delovni čas preko zakonitih mej. Mezde so zmanjšali, da si stavbinski delavec ne more pravi nič več kupiti kruha niti za tisti dan, ko dela. Da bi si pa kaj prihranil za dneve, ko bo brez posla, pa ni niti misliti.

Problem brezposelnosti ni več zadeva našega Saveza, nego zadeva vseh, posebno pa socialnega skrbstva. Zato je Savez na svojih javnih shodih, ki jih je obdržal po celi Jugoslaviji v preteklem mesecu, pozival vse odločilne faktorje, posebno pa ministra socialne politike, da naj posveti vso pažnjo na te strašne razmere. Rezultat tega je bil, da sta bili sklicani dve anketi in sicer prva je bila 20. julija 1932, kjer so delodajalci pristali na zahtevo Saveza, da v začetku leta 1933 začnejo praktično izvajati osemurnik. Na drugi anketi, ki je bila 17. marca 1933, so pa se ti delodajalci protivili, da izvajajo osemurnik. — Deklaracija Inženjerske komore in Delavske zbornice. — Načelno za to so bili tudi zastopniki ministrstva saobračaja in zgradb, le zastopniki Udruženja jugoslavinskih stavbenikov so bili proti. 75.000 stavbinskih delavcev imamo v Jugoslaviji, a za te nočejo uveljaviti osemurnika.

Vsled tega se je Savez Gradjevinskih Radnika odločil, da ponovno mobilizira svoje sile v borbi za svoje življenjske pravice. Dolžnost vseh stavbinskih delavcev je, da na vseh svojih sestankih najenergičneje protestirajo in zahtevajo osemurnik.

Ker koliko moči bomo pokazali, toliko si bomo izvojevali pravic. Moramo dvigniti vrzeno rokavico delodajalcev, ki so rekli na anketi:

»Ničesar ne damo z drugega. Kdor kaj hoče naj vzame s silo.«

Zato, stavbinsko delavstvo, v organizacijo Saveza Gradjevinskih Radnika — v podružnico Ljubljana, Maribor in Celje — vsi do zadnjega, da si bomo vzeli osemurnik in drugo.

Savez Gradjevinskih Radnika Jugoslavije.

Kultura.

»Svoboda«, št. 6-7, prinaša zanimive spise dr. Henrika Tume: »Delo je osvobodilo« in »Spolni problem«, ki jih je imel tudi na predavanju v Hrastniku in v Ljubljani. Potem članek Germanicus: »Nemška kontrarevolucija«. Borkemana »Pomen fašizma«, Talpa »Karl Marx kot organizator delavstva«, Oskar Drenik »Marxova ekonomsko-teoretična štola«. Pesmi Mačka, roman Travena: »Zaklad Sierre Madre«. Knjižni pregled in poročila iz našega pokreta sta bogata. Citajte »Svoboda«, zakaj najboljše vaš učitelj je.

»Kultura«, 2. in 3. zvezek, je izšla in obsega vsak zvezek 80 do 90 strani. Prinaša razne dobre marksistične članke. Letna naročnina 60 Din.

»Svjet«, ilustrirani tednik, ki izhaja vsako soboto v Zagrebu, prinaša zorec lepe slike iz vseh krajev.

moja delatna manjša števila šihitoy, kar njegov dohodek za preživljanje do skrajnosti zmanjšuje. Predvsem so tu najbolj prizadeti revirji TPD.

To delavstvo, ki že od leta 1931 dalje vedno več šihitov praznuje (in je letos prišlo že tako daleč, da dela samo še po dva do tri šihite tedensko), je prišlo vsled tega v tako obupen gospodarski položaj, da je katastrofa neizogibna, če se tem ljudem ne bo takoj nudila izdatna pomoč. Zakaj že danes je položaj v revirjih tak, da del delavstva predvsem žene in otroci naravnost od lakote umirajo.

Vse tozadevne intervencije strokovne organizacije, Strokovne komisije in Delavske zbornice ter II. skupine so imele le minimalen uspeh zbog tega, ker so vedno sredstva, ki so se dobila, napram potrebi veliko prenezadostna. To pa še predvsem iz razloga, ker se je pač morala v glavnem voditi skrb za že popolnoma brezposelne, za katere tudi dobljena sredstva niso zadostovala.

Poleg vsega tega gorja je pa glavni vzrok sedanjega groznega razburjenja med delavstvom še ta, da je družba v času, ko se je splošno praznovalo, en del delavstva vedno zaposlovala na produktivnih delih, to je na premoğu. Tako je en del delavstva napravil vedno vse šihite, medtem ko je drugi del praznoval vse dni. Proti temu krivičnemu postopanju je delavstvo protestiralo na nešteti shodih, posredovalo pri družbi potom svojih zaupnikov in zahtevalo, da se to odpravi. Toda družba se je izgovarjala na vse načine in končno se je to tako ugneznilo, da so gotovi pazniki kar ponoči vabili svoje ljudi na šihit.

Posledica tega krivičnega postopanja v pogledu zaposlitve v času praznovanja je bila ta, da so se sestradane rudarske žene in dekleta zbrale v tisočih na ulici in zahtevale glasno kruha in dela. Šle so na rudniška ravnateljstva in občine in prošle za pomoč. Povsod se jim je sicer obljubilo, da se bo storilo za nje kar se bo moglo. Ali ogorčene žene se s tem niso zadovoljile, temveč so izdale parolo — vsi na šihit ali pa nobeden. Da to tudi praktično izvedejo, so enostavno zasedle vse rove in sicer v petek v Trbovljah in ponedeljek v Zagorju in Hrastniku. Tako sedaj stražijo rove in ne pustje nikogar v nje, razun varnostnih straž. Gibanje je dosedaj vzorno in ženske se zavedajo kaj hočejo.

Ko je vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije to zaznalo, je takoj sklenilo izvesti intervencijo pri Trboveljski družbi, ki naj merodajnim sporoči nevezdržnost položaja. Tako se je v dnevih 3. do 4. jul. vršila razprava v Ljubljani, katero sta vodila za Zvezo rudarjev s. J. Arh, za II. skupino načelnik s. F. Pliberšek in lokalni načelnik II. skupine iz Zagorja, Trbovelj in Hrastnika. Zahteve zastopnikov delavstva so bile: 1. kadar se praznuje, se na premoğu ne sme delati; 2. pri nepoklicnih delih, ki pridejo za časa praznovanja v poštev, naj zaupniki delavstva predlagajo najpotrebnejše za deio; 3. akordne postavke in odškodnina za strelivo se naj uredi tako, da ne bo treba vsako perijodo delavstvu beračiti pred rudniškimi pisarnami za milostno doklado k svoji plači.

izdaja konzorci »Delavca«. Predstavniki Ivan Vuk, Ljubljana. — Urejuje ter za tiskarno odgovarja Josip Ošlak v Mariboru. — Tisk Ljudske tiskarne d. d. v Mariboru.